

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és osztoritőkön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyetemi tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PAL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, I. ova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári oheque-számla 10,489. szám.

Átalakulás.

Amint az emberiség bevágta a XX-ik századba: a gőz és technikai nagy vívmányok eme korszakába, — szinte önkéntelenül — belerobant a hitványosság, a gazság, a materializmus és az atheizmus rettenetes mély örvényébe is. Ez másként annyit jelent, hogy Swift mondása utólrta a század elejét, tudniillik: morális szempontból a világ kétségbeesítő. Az ész előretörő sikere mohón nyeli magába az erkölcselenség kotyvalékát.

Az idealizmus egykori szép álmái, a minden szépért, jóért lelkesülni tudó ember gyönyörű és valóban emberi ábrándjai megsemmisültek. Mint sötét örvény mered elibénk az élet; nem gyönyörködünk benne többé, csak az élvezetet adó pénzt aknázunk belőle!

De hogyan?

Hitványul, gazmódon, tisztességtelen eszközökkel.

Hol van az eszményi ember ma? Hol van az emberiség, mely az idealizmus lényege szerint rendezte be életét? Nincs sehol.

A régi időkben egy Isten volt: a Teremtő; egy szentség volt: a becsület és ezek tartották féken az emberi gyarlóságokat.

Ma is egy Isten van s egy szentség létezik, csak hogy egy személyben és ezt helyezte oltárra és ezt imádja az emberiség. Pénz ennek a neve, s ez az, amely romba dönti a nemes tettek irányuló akaraterőt, csirájában fojja el az erkölcsöt s nem ismerve féket, korlátokat, csak uralkodni akar és hogy uralmát elérje, vadul beront mindenre. Ledönti irgalmatlanul az ősök által emelt oltárokat, amelyeken Istennek, Hazának, Emberiségnek áldoztak az ősapák és az emberből élni vágyó tömeggé átváltott társadalomban fölépítheti csillogó, csábitó trónusát... a pénz.

Ki tudja megmondani, mi lesz ennek a szörnyű átalakulásnak a következménye, de az bizonyos, hogy korunkban az erkölcsi világ kivétel nélkül eredeti jellegéből s mintha egyelőre nem is lehetne védekezni a bomlás és szétmállás eme féktelen helyzete ellen. Valami nagy, elvetemült istenség nehezedik ma az emberiségre...

Ma a pénzszerezés az eleje és vége mindennek. Pénzzel fizeti a vétkes a bűnt; ez vesztegeti meg a szíveket, ez ejti meg a becsületet. Némelyek még »a pocsolyába is belefekszenek néhány hétre«, hogy pénzhez jussanak, még a becsületet is feláldozzák annak a buta papirosnak, amelyet úgy hívnak, hogy bankó.

És mi az eredmény? Az, hogy ma eladóvá vált minden; piacra kerül a jog és szabadság, az erény és becsület, a Haza és az Isten! Mert az új istenség: a pénz, nem szab sem erkölcsöt, sem vallást imádójának. Az új jelszó: »bellum omnium contra omnes!« Ezért elnémul lassanként a lelkiismeret szava, meghal az emberben az ember, mert — ha sikerül a pénzszerezés, kincsek öszehalmozása — bejuthat az ember mindenre, ahova ennek előtte csak tehetség, munkásság, nemes erények és kiváló érdemek praedesztináltak tulajdonosaikat.

Ime: ez a XX. század társadalmának — lehet, hogy egy kissé sötét színre festett fotográfiája!

És csodálatos, hogy még mindig nem jött el a társadalmi inkompatibilitás állapota. Vagyis az az állapot, amelyben a becsületes emberek társasága nem tűri meg körében azokat az elemeket, amelyeknek erkölcsi értéke elzüllött, azokat az embereket, akik összeférhetetlenek minden tisztességes társadalommal.

Sajnos, a jelekből ítélve azt lehet következtetni, hogy még igen soká fog elkövetkezni az az erő és hatalom a magyar társadalom etikai életében, mely az erkölcsi személtől ránk vigyorgó becsütelenséget eltiporja. Soká jön el az az idő, amikor a becsület ismét oltárra kerül és szentséggé magasztosul. Ma még nem szokás vizsgálni a vagyonszerzés módját, csak egyszerűen akceptálni azt, hogy: »pénz beszél s!b.« A vagyonos embert megbecsülik még akkor is, ha tudva tudják, hogy jogtalan, erkölcselen uton és módon hordia össze kincseit.

És ime, eljutottunk ahhoz a ponthoz, ahol föllehetjük azokat a penészgombákat, melyeket társadalmi összeférhetlenségnek nevezhetünk és amelyek az erkölcsi érzék züllött voltából táplálkoznak. Ezeket a penészgombákat gyökerestől kell kiirtani, hogy az erkölcsi érzék talajában csak az erény, a tisztesség, a becsület virágai nőhessenek.

Mert hiszen kétségbeesítő ez a mi századunk a maga hazugságaival és hamisításaival; mindent, de mindent meghamisítunk, hogy embertársainkat megcsalhassuk, vagy a legenyhébben szólva lévütra vezethessük. A mosolygásunk hamis, — könyveink hazugok, kézzelírásunk hideg, barátságunk, szeretetünk színlelt és érdekből, önzésből fakad. Szerelmesünknek hamis a haja és még abban sem lehetünk bizonyosak, hogy egyéb bájai nem hamisak-e? A szerelmes trubadur, a ki hamisított érettségi bizonyítványával kérkedik, mástól lopott versekkel fejezi ki érzelmeit imádottjának; hogy megszöktetni nem tudja, annak nincs más oka, csupán az, hogy a bankóhamisítás és váltóhamisítás terén még nincs elég gyakorlata, a lányszöktetéshez pedig a szerelem nem elég tőke, ahhoz legalább is tömölt erszény kell.

Az olyan üzlet ma már nem ér semmit, ahol lopni, csalni, vagy a közönséget becsapni nem lehet és ha a mérő nem hamis, bizonyos, hogy az évvégi mérleg mégis hamis lesz.

Hogy mi magyarok a jamaikai rumnak színét se láttuk még, hogy az orosz teákn Oroszországnak színét se látta ép oly bizonyos, mint az, hogy a híres tokaji borunkat a legközönségebb lőréből gyártják. Az arany, a mit az ékszerész nélt vásárolunk, ha nem hamis, hát legalább talmi; az ezüst pedig kina vagy ujezüst. A gyémánt, amit a menyasszonyunknak nászajándéku adunk épen olyan hamis, mint az az eskü, melylyel neki hűségünket az oltárnál lekötjük.

Roppant nehéz feladata lesz a későbbi időkben élő történetírónak, ha meg akarja őszintén írni, a mai kor történetét és jellegét. Azt megtudja majd állapítani, hogy a hazugság és hamisítás volt ennek a századnak a jellegzetesebb sajátossága, de azt már nem tudja megírni: vajjon az emberek a hamisítást, mint mesterséget vagy csak mint szórakozást üzték-e? Mert csak a mai ember tudja és érzi, hogy hamisítás és hazugság nélkül lehetetlen megélni.

Ebből következik aztán, hogy életünk minden megnyilatkozása

megvan hamisítva és hogy meghamisítunk mindent, ami az élet-hez szükséges, mert a magunkra hazudott felsőbb társadalmi élet-hez nincs elég jövedelmünk, a lemondás, vagy nélkülözés szép erényére pedig nem tanított meg bennünket elhibázott nevelésünk.

És amikor e tévedéseinknek, hibáinknak, bűneinknek — szóval az igazság felismeréséhez eljutottunk, — keressük fel egyetlen menedékünket és térjünk vissza a régi idealizmushoz, a szilárd becsületeességhez, a tiszta erkölcsökhöz. Reális alapokra épített életünket zománcozzuk be az eszményiség színaranyával, mert csak az idealizmus vezethet vissza Istenünkhöz és az istenség nemes forrásához: az általános emberszeretethez...

Székely gazdasági és társadalmi kérdések.

Dr Nagy György felolvasása az aradi Székely Otthon 1908 április hó 4. tartott azon diszgyűlésén, melyen átnyújtották neki a diszelnősségről szóló okiratot.

Tiszta tűzű lelkesedéssel jöttem, hogy az „Aradi Székely Otthon” ünnepélyén részt vegyek, hogy az én székely testvéreim között töltssek néhány órát. Engedjék meg, hogy rövid felolvasásomban tanulmányaim egyik legkedvesebbikével, a székely gazdasági és társadalmi kérdésekkel foglalkozzam s reá mutassak azokra a teendőkre, melyeket e téren a Székely Otthonok, társaságok és egyesületek hivatva vannak betölteni. Hadd fejtegethessem a társadalmi és gazdasági téren való tömörülésnek szükséges voltát s e tömörülésnek áldásos következményeit.

Egyrészt a székelységnek az kell, hogy egységes politikai törekvése legyen, hogy Magyarország szabadságát, függetlenségét, önállóságát kivívassa, az ezért folyó küzdelemben a méltó részt kivehesse, addig másfelől a székelység vezetőire egy másik kötelesség is várakozik: megteremteni azt a társadalmi kulturális és gazdasági erőt, mely a politikai harcok fegyverének diadalmas forgatásához feltétlenül szükséges.

A közel jövőnek megoldandó gazdasági feladatai: a székely közbirto-kossági erőknek az állami kezelés alól való kivétele, a székelyföldi kepe állami megváltása. Egy egységes közlekedési politika megalakítása, az ipari erőknek felrészítése.

A székely ügyek egyik lelkes, önzetlen harcosa, a jó öreg Deréki

Antal egy üdvös eszmét vetett fel; a székely ujságíróknak a kongresszusát. Magam mint ujságíró sokszor fájdalmasan tapasztaltam, hogy a fajunkat, véreinket érdeklő kérdésekben a sajtónk nem foglalt el egy-egy álláspontot, nem tudott kialakulni egy harmónikus közvélemény s a nézetek eltérése, a vélemények különböző volta kedvezőtlenül befolyásolta az eredményt. A Székelyföld valamelyik városában tartandó ujságíró kongresszusra összegyűlnének mindazok az írók, a kik pennájukkal a székelység ügyét is szolgálják s itt beható, alapos, szakszerű tanácskozás után megállapítanók azokat az irányelveket, melyek vezetnének a társadalmi és gazdasági kérdések megítélésében.

A megegyező felfogású sajtó egy-egy állásfoglalása hatalmas erőt jelentene. Ha a nyomtatott betű hódító erejét csak meddő vitákra használjuk fel, ha ezt az erőt nem fordítjuk alkotó, teremő munkára, ezzel fajunk ellen megbocsáthatatlan bűnt követnénk el. Ne a versengés vezessen. Ne nagyratörő vágyak irányítsák elhatározásunkat. A székelység megerősítésének nagy nemzeti munkájában mindenki legyen közkatona. Legyen mindenki olyan munkás, ki a közkatonának önzetlenségével, önfeláldozásával és a vezérnek bölcsességével, előrelátásával harcol. Ennek a munkának lesz sikere. Lesz áldása. Az a szeretet kell munkára serkentessen mindnyájunkat, amely szeretet dobogtatta meg a kuru világ székely költőjének Szeőke Ambrusnak szívét, a midőn dalolta:

„Székelyföld	Jaj be szép
Mindig zöld	Székely nép!
Hazám ott	Székely vér
Szivem ott	Magyar vér.”

A sajtónak a szervezése mellett egy egységes gazdasági vonatkozású programot kell kidolgozniok a székelyföldi országgyűlési képviselőknek is. Én e program alaptervezetét elkészítettem. Ebben megjelöltem azt a feladatot, melyet együttes erővel kell megoldanunk. Reá mutattam azokra a köteleességekre, melyek elvégzése is reánk vár. A közel jövőnek feladatai erős, férfias állásfoglalásra serkentenek. A vasuti beruházási kölcsön tárgyalásakor irányt kell, hogy adjunk a székely közlekedési politikának. A székely körvasút építésére kell törekednünk, hogy ez által alapját vethessük meg egy virágzó székely kereskedelemnek. De másfelől az ipari beruházások terén is úgy kell irányítanunk a kormányt, hogy figyelme oda forduljon a mi fajunk jogos érdekei felé s az államnak hatalmas erejével gyámolítsa, segítse az annyi dacos viszontagsággal küzdő iparunkat. — Igaz az, hogy „a munkazaj ma legszebb himnusza a hazaszeretetnek.” A műhelyeknek, gyáraknak, munkatelepeknek zaja a nép anyagi erősödésének hangos bizonyítványa. Ha igaza van Spencer Herbertnek, a mikor tanítja, hogy politikai alkimiával nem lehet „ólom hajlamokból arany jellemekeket nyerni”, akkor még igazabb az, hogy politikai ígérekkel nem lehet kibányászni a Székelyföld márványát, nem lehet feldolgozni fáját, nem lehet felvirágoztatni földjét. Ide tettek kellenek. A szeretetnek cselekedetekben való megnyilatkozása. A meddő

márványbányák, az idegenek által letarolt erdők, a kihasználatlan ásványvíz források, az elhanyagolt fürdők az ígéretések évtizedének bűnei. E bűnökért a felelősség egy része a székelység vezetőit is terheli, hogy kölcsönös megértéssel, egymásiránti szeretettel, a faj jövőjébe vetett fanatikus hittel nem igyekeztek minden alkalmat megragadni a jogos érdekek győzelemre vitelére.

De ne a panasz legyen kenyerünk. Ne a mult hibáinak felsorolásával tereljük el a figyelmet a jelennek köteleességeiről. Ha volt hiba a multban, igyekezzünk azt most jóvá tenni. Ki közönyös volt, fokozottan érdeklődjék. Ki távol tartotta magát a munkától, kétszeresen vegye most ki a részét. Abban versenyezzünk, hogy ki tud többet, ki tud önzetlenebbül dolgozni. Az országházban eddig a székely kérdés egy ismeretlen idegen volt. Pedig e kérdésnek helye van ott. A mult érdemeivel, történelmi dicsőséggel, nemzeti miszsió teljesítésével kiérdemelte e helyet. Álljon ott e kérdés a megoldandó nagy kérdések sorában. Igazságszeretettel, tudással, ragaszkodással, csüggetlen erővel felfegyverkezve álljunk e kérdés mellett s vigyük azt diadalra. A székely kérdés megoldása nemzeti fontosságu. Édes hazánk délkeleti határának megerősítése, a délkeleti bástya újra alapozása historiai kötelesség. E kötelességnek valója nélkül senki se lenne igaz hive Magyarországnak függetlensége szent eszméjének. Ez az eszme kell fényt, sugarat vessen a székely kérdésre, hogy ebben a méltó fényben, ebben a méltó megvilágításban álljon az ország közvéleménye előtt, hogy a közvéleménynek megnyilatkozó ereje bátorítsa a mi elhatározásunkat, támogatassa a mi küzdelmünket.

Ebben a felfogásban, ilyen világításban diadalmasan megnő a székely otthonok, társaságok és egyesületeknek hivatása is. Kilépnek annak a szüknek képzelte hivatásnak köréből s a fajnak célját szolgálva, szolgálják egyszersmind az egységes nagy nemzeti eszmét is s véreiknek segítségére sietve, harcosaivá lesznek a nemzeti függetlenség szent ügyének is. Így forr össze a kettős hivatás, így olvad egybe a kettős feladat s mindnyájan egy közös, nagy oltárnak leszünk áldozóivá. Fenséges feladat! E feladat teljesítésénél le kell, hogy dőljön a nemnek, a kornak, felekeznek mindenkor átka. Csak azt kellene tudnunk, hogy székelyek vagyunk s mint ilyenek Magyarországnak hűséges gyermekei. A nő a maga ragyogó tűzü lelkesedésével, a maga tisztább fényü hitével segítőtársa ebben a munkában az acélos akaratu, dacos elszántságu, tettekkel küzdő férfinak. Az ifju kornak ideális lelkesedése bezománcozza az öregebb kor tapasztalatát. Az egyes szétszórta levő székely társaságoknak erejét egyesíteni kell. Legalább évenként egyszer együttes megbeszélésre, együttes tanácskozásra kell, hogy összejöjjenek az anyaföldön kívüli otthonoknak vezetői. Más a hivatása, más a feladata a Székelyföldön működő társaságoknak és más az ország többi részében levőknek. Mindkettőnek gyönyörű a hivatása. Az előbbinek meg is van az egységes szervezete a székely szövetségben, melynek vezetői sok szeretettel, nagy önzetlenséggel,

igaz lelkesedéssel szolgálják az ügyet. Híven sáfárkodnak a reájuk bizottakkal. De szükséges, hogy az elszórta élő székelység is megalapítsa mindenütt a maga otthonát. Örömmel olvasom, hogy Kolozsvárt, Karcagon, Debrecenben szervezkedik a székelység.

Ezeknek az otthonoknak a szervezés munkájában az aradi kell, hogy az irányítója legyen a maga multjánál, érdemeinél, terjedelménél fogva. Az 1907. év október 5-én Aradon tartott székely kongresszus nagy vonásokban, általánosságban megjelölte a teendőket. Azokat most részletezni kell. Meg kell határozni a teendők időrendjét. S azután munkára fel. Erős, kitartó, csüggedést nem ismerő alkotó munkára. Örök igazság az, hogy „szürke minden elmélet, de zöld az élet arany fája.” A míg csak elméletben hirdetjük a kötelességnek teljesítését, a míg csak elmélet marad a székelység mentésének s megerősítésének nemzeti gondolata, addig nem fog szétoszlatni az a kód, az a homály, az a szürkesség, mely megakadályozza, hogy a székely kérdés a közvélemény előtt a maga méltó megvilágításában álljon.

Foglalkozni akartam a székelységnek történelmi multjával is, hogy e multból igyekezzem kifejtetni a jövőnek feladatait. Ismertetni akartam a történelmi kutatásaim eredményét, melyek az ösfoglalásra, az Olt, a Maros s a két Küküllő folyam völgyei mellett való letelepedésre vonatkoznak, ismertetni akartam a székelyek fejlődésének történetét, a mely már a tizenharmadik századtól kezdve okiratokkal igazolható, a székelyeknek belső életét, szervezetét, a hivatást, a mit a székelyek betöltöttek, a főbb tisztviselőknek hatáskörét s különösen a kapitaneus sedis-nek, a széki kapitánynak és komes-nek, a székely ispánnak feladatát, az erdélyi országgyűlésnek a székelységre vonatkozó határozatait. Történelmi tanulmányozások alapján szerettem volna most az én székely testvéreim előtt ismertetni a székely rendek történetét, magukat a rendeket, a generákat, a primoréseket, primipilusok és pixidariusok rendjét, e rendek különböző jogait és kötelezettségeit, a székelyföldi jobbágyságok és zsellérek jogviszonyait összehasonlítva a magyarországi jobbágyság helyzetével. Érdekes vizsgálni a székelyek hadiszolgálatainak természetét, visszamenőleg egészen Mátyás királynak 1463-ban erre vonatkozólag kiadott szabályzatáig, megismerkedni a mustrának, az ellenőrző gyülekezethez képest, amely tisztán speciális székely intézmény volt s emlékeztet a rómaiak hasonló természetű intézményére. A hadi terhek viselésének ismertetésén kívül foglalkoznom kellene a székely birtok és örökösödés jogával, a mely alapját képezi a meglevő, irányító agrár politikának is, a mint azt szépen fejtegeti Dr. Sebess Dénes székely testvérünk, ki „Adatok a magyar agrár politikához a jobbágyság felszabadítása után” című munkájában foglalkozik azzal, a melyben különösen a közös tulajdon s az abból kialakult magán tulajdonjogi és gazdasági helyzetét ismerteti meg.

Ezen alkalommal azonban hálátlanság volna tőlem oly hosszú időre igénybe venni a kedves hallgatóság figyelmét. Ezekről bőven, részletesen

írni fogok s írásmatom könyv alakjában terjesztem a közvélemény ítélszéke elé.

Tudom hogy a felolvasótól a közönség mindig vidám, mulattató dolgot vár, de nekem annyira lelkemen fekszik a székelységnek szebb jövője, gondolatvilágomba annyira befészkelte magát a székelységre vonatkozó gazdasági és társadalmi programnak kidolgozása, hogy minden alkalmat megragadok a székelység ügyének előbbre vitelére, fajunk nemzeti miszsiójának ismertetésére. Ha bűn a hallgatóságnak untatása, akkor bocsássák meg ezt a bűnömöt azért, mert forrása az a nagy, igaz önzetlen szeretet, melyet fajunk iránt érzek s az írásnak tanítása szerint is maga a szeretet elég érdem a bűnnek megbocsátására.

Ha az én felolvasásom csak egyetlen emberben is megerősítette a hitet a székelység szebb jövőjében s új kedvet adott újabb munkára, százszorosán, százezerszeresen van megfizetve minden fáradozásom. Hálás köszönetet mondok az aradi székely otthonnak, hogy módot, alkalmat adott nekem, hogy illusztris körében fajunk jövőjének kérdésével foglalkozhattam.

Az erdélyrészi tagosítás és birtokrendezés.

(Befejező közlemény.)

Ez ülésről szóló jegyzőkönyvet az esetleges ellenvéleményekkel a földmivelésügyi miniszterhez kell felterjeszteni, aki a bemutatott adatokat az állandó gazdasági szakbizottság elé terjeszti, amely szintén elrendelhet kiegészítést és kiszállást a helyszínre. Ha pedig ez nem szükséges, véleményének nyilvánításával az iratokat visszaterjeszti a földmivelésügyi miniszterhez, aki a végrehajtási rendelet 15. §-ában meghatározott módon hozza meg érdemleges határozatát a tagosításra nézve, amelyet közöl 1. az igazságügyminiszterrel, 2. a törvényszékkel, 3. a községi előjárósággal kihirdetés céljából, 4. a tagosítást első helyen kérő birtokossal s esetleg a tagosítást ellenzők bejelentett meghatalmazottjával.

Igen fontos az eljárásra nézve a rendelet 19. szakasza, amely szerint, ha az érdekeltek a földmivelésügyi miniszter határozatával a bírósághoz fordultak, de az a tagosítást nem engedte meg, az ebbeli ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt éven belül egyáltalán nem lehet a földmivelésügyi minisztertől újabb eljárás elrendelését kérni. Az eddig elősorolt intézkedések s eljárások összes költségei — kivéve az érdekeltek megjelenésével, vagy külön képvisellel járó költségeket — a földmivelésügyi tárcát terhelik.

A legelőkről fontosabb részleteiben úgy intézkedik az új rendelet, hogy a földmivelésügyi miniszter indokolt esetekben megengedheti a közösben maradó erdők részeinek állandó legeltetésére való átsatolását s viszont a legelők erdősítését is, ha azok talajminőségüknél fogva kívánják ezen intézkedést. A faállományért befolyó pénz első sorban talajjavításra fordítandó. A legelő átsatolási, felosztási, kihallgatási kérvények az illető közigazgatási érdekezeti bizottsághoz adandók be, ahonnan azt indokolt véleményes javas-

Iattal a földmívelésügyi miniszterhez terjesztik fel, aki az összes iratoknak az állandó gazdasági szakbizottsághoz való áttétele után dönt. A miniszter engedélye nélkül az osztatlan közös tulajdont képező közlegelőket felosztani nem lehet.

Legelőszabályrendeletek, illetve legelőrendtartások az 1894 évi 48000 számú földmívelésügyi miniszteri rendelet alapján alkotandók meg, amelyeket az állandó gazdasági szakbizottság meghallgatásával hagyhat jóvá a földmívelésügyi miniszter.

Joggal remélhetjük, hogy ez új törvény folytán az erdélyi részek mezőgazdasága hatalmas fejlődésnek fog indulni.

LEGUJABB.

Budapest április 11.

A képviselőház csütörtöki ülésén, Nagy György záróbeszéde után befejezték a Nagy Emil-fele indítvány tárgyalását a házszabályrevízióról. Pénteken délelőtt tizenkét órakor felolvasták a második ülésszakot berekesztő királyi kéziratot, mely a harmadik ülésszak megnyitását április hó 29-re tüzi ki; addig a Ház szünetel, azután pedig megválasztják az elnök kivételével a tisztikart és a bizottságokat. Megalakulás után hozzá fognak a költségvetés tárgyalásához, utána pedig az új adóreform kerül majd napirendre.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rp. Keserű labdacso** a Böm-bölde részére.

Sign: Hetenként egy adag.

Kisütött a nap az égen,
Talán úgy lesz mint volt régen,
Visszatér közénk a béke,
Meglesz megynék egyezsége.

Elfelejtünk but bánatot,
Iszunk, mulatunk egy nagyot,
Kurjantásunk elhallatszik
A pohos vén Hargitáig,

Ellenséghől jó barát lesz,
Ki egymásnak rosszat nem tesz,
Fejünk nem nyomja már bu,
Egy se lesz köztünk szomorú.

A korcsmáros, a ki hallja,
Sintén fakad vig mosolyra;
Mert hogyha a béke meg lesz,
Korcsmája megint tele lesz,
S a jó haszon az övé lesz.

Dr Veritas.

— **Darányi Ignác**, földmívelésügyi miniszter tényleges miniszterségének pénteken volt a tizedik évfordulója. Az érdekekben gazdag minisztert ez alkalomból nemcsak a politikai világ, de az egész magyar társadalom szinte szívvel ünnepelte, mint olyan férfit, aki korának intő szövegét megértve, mindig a humanizmus elvei szerint töltötte be nemes hivatását. A gazdasági és cselédségélypénztár, a munkáslakások, mezőgazdaságunk és állattenyésztésünk emelésére tett számos ténykedése, a vízszabályozások, telepítés és a ruthén akció mind az ő nagy alkotó erejét dicsérik. A Székelyföld is igen sok hállával tartozik neki, mert nagy előszeretettel és áldozatkészséggel támogatta mindig érdekeit. A tizedik évforduló alkalmából csak kötelességünket teljesítjük, midőn hállánk csekély jelöl, nagy érdemeiről megem-

lékezve, szinte szívvel és lélekkel azt kívánjuk, hogy tartsa meg őt az isteni gondviselés még sokáig tárcája élén, a magyar nemzet javára, hogy meleg szívével, ügyszeretettel és tudásával ápolhassa és fejleszthesse továbbra is mezőgazdaságunk fontos érdekeit!

— **Vármegyei közgyűlés.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága tavaszi rendes közgyűlését folyó hó 15-én (szerdán) d. e. 9 órakor kezdődőleg tartja meg. Ekkor lesz az alispáni és főjegyzői állásnak választás útján való betöltése is. A közgyűlést megelőző napon, az összes pártoknak közös értekezlete lesz a vármegyeház disztermében.

Előfizetési felhívás.

Április hó elsejével kezdődőleg új előfizetést nyitottunk lapunkra. Az a sok irás és szóbeli elismerés, mellyel lapunk irányára a közönség legszelebb rétegeiből részesült bizonyítja leginkább, hogy megtaláltuk az utat a közönség lelkéhez, hogy hivatásunknak lelkiismeretesen és hiven megfeleltünk, de felment bennünket egyszersmind az alól, hogy hangzatos frázisokkal kelljen lapunkat a megye közönségének külön pártfogására is ajánlanunk.

Kitűzött, egyenes utunkon, az igazság és tárgyilagosság ösvényén ezentul is megmaradunk, a székelység minden ügyét ezentul is meleg szeretettel felkaroljuk és hisszük, hogy ezzel magunkat a közönség szíves támogatására a jövőben is érdemessé tesszük. Előfizetési áraink lapunk homlokzatán olvashatók.

— **Hozzászólás egy paktumhírhoz.** Közlebbi napokban elterjedt a híre, hogy én a vármegyei béke érdekében ismét hajlandó vagyok visszalépni a főjegyzőségre való pályázatomtól. Minden jóakarómnak és pártfogómnak felvilágosítása végett kijelentem, hogy senkivel szemben és senki javára azt a visszalépést meg nem teszem. Sohase mondhatja el rólam senki, hogy én ezért az állásért csak egy korteskedő szóval is — tülekedtem volna. A főispán ur Öméltóságának bizalma a megyei közvélemény megnyugvása mellett, önként támadt jóakarattal s részemről sohase kérve, helyezett engem előtérbe, honnan most már büszkeségem, önértetem, s becsületes igazságom megszégyenítése nélkül vissza nem vonulhatok.

Hatalmi szándékaim nem voltak, a vármegye közvéleményének kialakulását csendes szemlélőként kísértem s amellet a mostani ideges időkben ezer inszINUACIO s sok idétlen pletyka elnyelésével végeztem az alispáni hivatalnak vezetését, s még azonfelül a főjegyzői munkakör ellátását. A közönség nem érezhette egy pillanatra se, hogy zökkenés lenne a közgazgatás menetében. Ezek folytán jogom van hangosan kérdezni, hogy mivel zavartam én meg a vármegye békéjét? Es ha nem zavartam, ki és micsoda jögon kívánhatja, hogy a vármegye békéje érdekében félreálljak? Hát beállhat-e a béke, ha az áll félre, aki azt soha nem zavarta? Megszünhetik-e valami állapot, ha nem ennek az okát küszöbölki ki, hanem valami egyebet?...

Ismét kijelentem tehát az irántam jóakarattal levők tájékoztatására, hogy semmi körülmények közt félre nem állok. Ezzel tartozom magamnak is és tartozom általában a józan, okos felfogásnak. Mert ha két ellenfél egy kerítésen keresztül is hadakozni tud egymással, hát akkor csak még jobban egymásba kapnak, ha a kerítést közből ledöntik. *Dr Pál Árpád*, vármegyei helyettes főjegyző.

— **A székelyek alkotmányának története** című munkáról, mely a Székely-Udvarhely olvasói előtt eléggé ismeretes a Századok márciusi száma,

hazánkban eme legelső rangú történeti folyóirata, H. tollából bő ismeretést és bírálatot közöl. A többi között H. mint szakember a munkáról ezt mondja: Connert derekas munkát végzett. De meg kell vallani szerencsés, tolmácsa megválasztásában is. Balásy Dénes nemes székely szíve egész melegével fogott fordítói feladata megoldásához. Itt-ott kicsengő székely szóval vegyest, de mindig választékos, zamatos nyelven ültette át a tanulmányt a magyar irodalomba. Ezzel az elismeréssel kapcsolatban részünkről igazán örvendünk rajta, hogy a tudományos munka sikeréhez a székelység érdekében lapunk szerkesztője és nyomdája is hozzá járulhatott.

— **A székelyudvarhelyi fogyasztási és értékesítő szövetkezet** mint-hogy a március 25-re összehívott közgyűlése nem volt határozat képes, folyó hó 12-én vasárnap d. e. 10 órára, a vármegyeház kistermében a már hirdetett tárgysorozattal új közgyűlést hívott össze, a melyen a megjelent tagok, tekintet nélkül számukra, határozhatnak. Kéri a tagokat minél teljesebb számban való megjelenésre, mert a részvétlenség esetleg arra bírhatja a vezetőséget, hogy ő is visszavonuljon, a mi a szövetkezet feloszlását vonhatja maga után.

— **Tüzeset.** A Solymossy Lajos féle házban lakó Burghardt Gyula asztalos műhelyében tegnap, szombaton a kora reggeli órákban eddig ismeretlen okból tűz támadt, mely nemcsak a berendezés nagy részét, de az egész háztetőt is elhamvasztotta. Néhány munkában levő tárgyat és anyagot sikerült ugyan nagynehezen megmenteni, de a szenvedett kár így is elég jelentékeny.

— **Dr Nagy György ügyvédi irodája.** A brassói ügyvédi kamara köz-hírré teszi, hogy Dr Nagy György sepsiszentgyörgyi ügyvédet a kamara területéről történt eltávolítása miatt, a kamara ügyvédi lajstromából törülte; a még folyamatban levő ügyekre vonatkozó iratait Dr Kupferstich Ármán sepsiszentgyörgyi ügyvédnek adta át, irodáját pedig áthelyezte Budapestre József körút 51. szám I. emelet alá.

— **A szathmári házipari kiállítás.** melyet a Lorántffy Zsuzsanna egyesület rendez, mint nekünk írják Erdély és a Székelyföld is jelentékenyen képviselve lesz. Gyarmathy Zsigáné a vezetése alatt dolgozó kalotaszegi asszonyok munkáiból remekszép gyűjteményt küldött. A székelyföldi szöttek és himzések minden árnyalatban érvényre jutnak; a korondi vázák a legfényesebb lakáshoz való készülékek is méltó kiegészítői lesznek. Városunkból Salamon Kálmán műfaragó küldötte el székely gyermekjátékok gyűjteményét és egyéb művészi faragványait, melyekről legközelebb Nemess Pólika grófnő Kolozsvárról oly nagy elismeréssel emlékezett meg. Örömmel tapasztaljuk, hogy székelyföldi iparunk mindinkább nagyobb tért hódít magának és ha nem állunk meg a féluton, ha itthon is szeretettel megbecsüljük, akkor jelentékeny eredményeket érhetünk el téren, melyet eddig — sajnos — csak kevés figyelemre méltattunk.

— **Az unitáriusok** E. K. Tanácsának március hó 11-én tartott ülésén néhai Ádám Albert keresztköri felügyelő gondnok hagyományáról beterjesztett jelentés, mely szerint értékes könyvtárát a székelykereszturi gimnáziumnak hagyta, kegyeletes érzéssel vétetett tudomásul s a keresztköri gimnázium igazgatósága utasított, hogy kegyeletes jelöl a hagyományozott könyveket lássa el ilyen feliratu bélyegzéssel: „Ádám Albert könyvtára.”

— **Házasság.** Pap Gergely és neje Pap Eszter kedves leánya Erzsike és Novák János kir. törvényszéki irnok e hó 20-án, husvét második napján esküsznek egymásnak örök

hűséget a helybeli református templomban. Az Isten áldását és tartós boldogságot kívánunk a szép friggyhez.

— **Iparos tanoncok jutalmazása.** A közoktatásügyi miniszter körlevelét intézett az összes tanfelügyelők-höz, melyben közli amaz iparostanonc iskolák jegyzékét, melyeknek ad arra, hogy a tanulók megjutalmazására nagyobb összeget fordíthassanak. E szerint a helybeli iparostanonciskola, az iskolátogatásban szorgalmas és jó magaviseletével kitűnt egy tanulója 100 korona jutalomdíjban részesítendő.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egylettől.

127—1908.

Hirdetmény.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület f. hó 16-án, nagycsütörtökön d. e. 8 órától kezdve Székelyudvarhelyt Szabó István ur szombatfalvi birtokán

Eke-versenyt

rendez, melynek célja a székelykisgazda részére a legjobb munkát végző eke fajta kiválasztása.

Ezen eke-versenyre az érdeklődő gazdaközönséget tisztelettel meghívjuk.

Székelyudvarhely, 1908 április 10.

Az elnökség.

Nyilt-tér.*

Tekintetes

Szabady Tivadar főszolgabíró urnak Oklánd.

Főszolgabíró ur megbízása folytán Ugron Zoltán fiatfalvi nagybirtokos urtól a mai napon magyarázatot kértünk az „Udvarhelyi Híradó”-ban közzétett cikkének a főszolgabírókra vonatkozó azon sértő kifejezéseért: „Nekem keserves volna afféle ügyeket tisztázni, hogy a főszolgabíró a tenyésztetre alkalmatlan bikát egy egész vagy fél kompona turóért bélyegezteti-e be?”

Ugron Zoltán ur azon magyarázatot adta, hogy ő a sérelmezett kijelentést a főszolgabíró urra egyáltalában nem értette, annyival is inkább, mert ő azt Hinléder Fels Ernő képviselő urtól — minden név megjelölése nélkül — hallotta s így is adta közre; ezért tehát felelősséget sem vállal el. Ezzel megbízásunk kielégítést nyervén, az ügyet a magunk részéről befejezettnek nyilvánítjuk.

Székelykeresztur, 1908. április 1.

Kiváló tisztelettel:

Dr Viola Sándor,
Szilágyi Béla.

Jegyzőkönyv:

Felvételt Oklándon, 1908. április hó 9-én d. e. 10 órakor Szabady Tivadar és dr Hinléder Ernő között felmerült lovagias ügyben.

Jelen vannak:

Szabady Tivadar részéről: Tamás Péter, dr Ferentzy Gábor, dr Hinléder Ernő részéről: Péterffy Albert, dr Papp Ferencz.

Tamás Péter és dr Ferenczy Gábor magyarázatot, esetleg elégtételt kérnek dr Hinléder Ernőtől azon kifejezéseért, hogy Ugron Zoltánnak ő mondta az „Udvarhelyi Híradó”-ban megjelent azon kifejezést, „hogy a főszolgabíró a tenyésztetre alkalmatlan bikát egy egész vagy fél kompona turóért bélyegezteti-e be?” s hogy ezen kifejezést Szabady Tivadarra értette-e?

Péterffy Albert és dr Papp Ferencz megbízottjuk nevében kijelentik, hogy megbízottjuk a következőt mondta: „Jellemző az embereknek a közgazgatásról alkotott felfogására nézve az a körülmény, hogy az egyik közösségben a közbirtokosság egy kompona sajtot szavazott meg a főszolgabíró-

nak, hogy kislejtezett bikáját, hogy tenyészképesnek minősítse. Erről jegyzőkönyvet is vettek fel. Ezen kijelentés szerint nem lévén állítva az, hogy a főszolgabíró tudomással bírt volna arról, hogy részére sajt lett meg szavazva, sem az, hogy ezen megszávozott sajtot átvette volna: megbízottjuk nevében kijelentik, hogy meggyanúsítani vagy sérteni nem akarta, pusztán egy tényt állított, mely a főszolgabíró nem érinti, nem lévén részes azon tényben.

Szabady Tivadar megbízottja ezen kijelentést és felvilágosítást tudomásul veszik s az ügyet a lovagiasság szabályai szerint elintéztetnek jelentik ki.

Tamás Péter,
Ferenzy Gyula,
Szabady Tivadar
megbízottai.

Péter Gyula,
Dr Papp Gyula,
Dr Hinléder Ernő
megbízottai.

Fenti ügygyel kapcsolatban, dr Hinléder Fels Ernő orsz. képviselő övetkező levelet intézte dr Demeter Lőrinc főszolgabíróhoz:

Tisztelt barátom!

Hozzám intézett szives kérdésedre tisztelettel értesítelek arról, hogy azon ominozus sajtthistóriával, melyet Ugron Zoltán ur cikkében felemlít és melynek nyilvánosságra hozatalát nekem imputálja. Téged érinteni nem akaralak és az nem reád vonatkozik. Az egész eset abban áll, hogy Ugron Zoltán ur előtt a vármegyéről beszélgelve, a következő kijelentést tettem:

„Jellemző az embereknek a közgazgatásról való gondolkodására nézve az, hogy az egyik községben a közbirtokosság a főszolgabírónak egy kompona sajtot szavazott meg azért, hogy kislejtezett bikájukat tenyészképesnek nyilvánítsa és erről birtokossági jegyzőkönyvet vettek fel. Ezen esetet Lókodból hallottam. Miután arról szó sem volt, hogy a megszávozott sajtot az illető főszolgabíró átvette, avagy sem, sőt arról sem, hogy a főszolgabíró erről tudomása volt-e avagy sem, ennél fogva ezen kijelentés által egyik főszolgabíró sincs meggyanúsítva. És mindez egyébként bizalmas beszélgetés közben jött szóba. Összinté tisztelettel készséges híved:

Dr Hinléder Ernő.

* E rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Kiadja: Betegh Pál újságkiadó
intézete.

**Uj magyar lemezek! Legujabb
Scala felvételek!**

**Grammofon hang-
mezek kicserélése!**

Bármely gyártmányu kemény gummi lemezt, a „Columbia“ kivételével teljes eladási értékben visszavesz — három uj „Scala“ lemez átvétele és fizetése mellett:

BETEGH PÁL

könyv- és zeneműkereskedése

:: Székelyudvarhely ::

Két oldalas kis lemez 3 K 50 f,
Nagy lemez 6 K — f.

A „Scala“ lemezek a legjobbak.

**T Firtosváralján
Templom-ujításra**

április 21-én d. u 2 órakor

versenyárgyalás

lesz. Előirányzat 3000 korona.
Bánatpénz 5 százalék. Fellételek
a felkészü hivatalban.

Kiadó lakás!

Székelyudvarhelyt a Szent Imre-utca 30. szám alatt négy szoba, konyha, hozzátartozókkal kiadó. Értekezni ugyanott a boltban lehet.

Betöltendő állások.

Minden ágazatban működő biztosító társaság kerületi képviselőt keres Székelyudvarhelyre, ugyancsak alkalmos utazó ügynököt magas járadalmazással. Ajánlatok: „Vezér-ügynökség Kolozsvár 8. sz. postafiók” intézendők.

Könnnyü, vidékre alkalmas, börtedeles kocsi, elköltözésmiatt, jutányos árban azonnal eladó!
Értekezhetni Gáspár József urnál Székelyudvarhely.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítatnak Betegh Pál könyv-, papír-író-, rajz- és zenemű kereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Pénzbeszedő nő

azonnal tartós állást nyer. Hol? Megmondja e lap o kiadóhivatala. o

Sz. 4—1908 kj.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

Székelyzsombor község tulajdonát képező erdő A. u. o 1. 2. 3. és 3—1 oszt. eselő vága 140-13 k. holdján elszórtan visszamaradt, kijelölt 463 kbm. mű, és 937 kbm. tűzifára becsült tölgyfát a község házában 1908. április 23-án d. e. 10 órakor tartandó zárt írásbeli ajánlatokkal összekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek tövön az erdőben kikiáltási áron felül eladja. Kikiáltási ár 4352 korona. Bánatpénz 10 százalék. Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Részletes becslés, árverési és szerződési feltételek a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál és alólírotnál megtekinthetők.

Székelyzsombor, 1908. márc. 29.

SZITAS JÁNOS
bíró.

KIADÓ LAKÁS!

Székelyudvarhelyt, Orbán Antal készruháüzlete és a kir. pénzügyigazgatóság mellett levő emeleti lakás, két utcai és egy udvari szoba, konyha újra átalakítva, f. évi május 1-től kiadó. Értekezni lehet Gáspár Ferenc börtedeleskereskedővel.

Eladó ház!

A Szent Imre-utca 44. sz. alatt egy földszinti 2 külön bejáratu szoba és pince, az emeleten 3 nagy szoba, konyha, előszobából álló lakás, továbbá külön udvaron egy 3 szoba és konyhából álló lakás együttesen eladó. Értekezhetni Gyerkes Mihály, íg-lanító, megbízottal.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

— Könyvkötő tanulnak felvesz egy jóra való fiut azonnal Betegh Pál könyvkötő-intézetébe Székelyudvarhelyt.

„Eredeti Singer“ varrógépek

a legkisebbtől a legnagyobbig szabott ár mellett, készpénz vagy részletfizetésre, e megyében kizárólag csak Székelyudvarhelyt Kossuth-utca 1. sz. alatt levő „Eredeti Singer“ cég raktárában rendelhetők meg, hol a részletfizetések is teljesítendők. Tehát sem kereskedők, sem más ügynökök valódi Singer fele varrógépeket nem árusíthatnak.

A varrógépek bármikor vételközvettséggel nélkül is kipróbálhatók.

Folyó évi április havában ingyenes műhímezési tanfolyamot rendezek, a melyre már most felhívom a közönségünk figyelmét. A tanfolyamra jelentkezéseket elfogadok.

Kiváló tisztelettel:

Bokor András,

az „Eredeti Singer“ cég megbízottja.

Szám: 1496—907. kig.

Faeladási hirdetmény.

Felsősfalva község (Udvarhelymegye) tulajdonát képező, Felsősfalva község határában fekvő, üzemtervi megjelölés szerint, 1, 2, 3. részleten 61 75 k. hold területen levő, a nagyméltóságú földmívelésügyi m. kir. Miniszter ur 58063—907. számú rendeletével eladásra engedélyezett 361 drb tölgy és az összes bükk, fenyő anyag, mely hivatalos becslés szerint 146 m³ tölgyműfát, 37 m³ tölgy tűzifát és 429 m³ bükk műfát és 3862 m³ bükk tűzifát tartalmaz és a melynek kikiáltási ára Tizenháromezerhátszázötvenhét (14457) korona, Felsősfalva község házában.

1908. évi április hó 30.

napjának d. e. 10 órakor nyilvános szó- és írásbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

Árverési és szerződési feltételek a korondi m. kir. járási erdőgondnokságnál Székelyudvarhelyen és alulírott községi előjáróságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Felsősfalva, 1907. évi december hó 31-én.

Szász Dénes,
körjegyző.

Lukács Ilyés,
k. bíró.

Uj kocsik

szekerek,

gazdasági felszerelések, ekék, eketaligák kaphatók s mindenféle más megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. Lakatos Mihály kovácsmester Székelyudvarhelyt, báró Orbán Balázs utca 7 sz. alatt. Készítményeimért teljes felelősséget válllok.

Képes levelezőlapok, finom hazai
levélpapírok dobozokban és do-
boz nélkül nagy választékban kaphatók
BETEGH PÁL
könyv-, zenemű- és papírkereskedésben Székelyudvarhelyt
Névjegyek ízléses kivitelben készíttetnek

Védjegy: „Horgony“

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

pótleka

egy régiónak bizonyult háziszor, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult községyénél, oszónál és meghűléseknél, bedörzsölésükkel használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozban van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. De Richter gyógyszerár az „Arany országhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.